

BRATŘI ZE SOLUNĚ

MARIE HOLKOVÁ

OSOBY:

Vypravěč, Vypravěčka, Konstantin zvaný Filozof, Metoděj,
 Velek, Lešek, Kníže Rostislav, Kníže Bořivoj, Zeman,
 Děvče a chlapec v krojích, Čtyři nosiči nápisů

Vypravěčka: Psal se rok osmistý šedesátý
 třetí.

Jak jen ten čas nesmírně letí!

Na věčnosti však nehybně stojí.

Tam se i dávné rány zhojí.

Vypravěč: Nebreptej zbytečné řeči,
 ovšemže čas všechno léčí.

O tom vám chceme vyprávět,
 nutno však ohlédnout se zpět.

Vypravěčka: Opakuji. Psal se rok osm set
 šedesát tři.

Přišli k nám dva svatí bratři.

Konstantin byl mladší.

Pro znalost cizích řečí a mnoha
 moudrých slov

všichni mu říkali Filozof.

Starší bratr Michal

pod tíhou povinností vzdychal.

Poznal, jak poddaní těžce žijí,

když byl vladařem v provincii.

On nechtěl v lesku světa žít,

zatoužil se v samotě skrýt.

Odešel do kláštera.

Vypravěč: To ovšem nebylo včera.

A dostal jméno Metoděj.

Za to mu velkou chválu vzdej!

Tehdy však ještě neměli autodopravu,

na koních přijeli na Velkou Moravu.

Vypravěčka: Minulost neznamená ztracený
 svět,

ať krásná, či plná běd,

je přece naše.

Poslyšme tedy s úctou a plaše

ten dávný hlas.

Stopujme s láskou minulý čas.

*(Oba vypravěči odejdou. Mezitím přišli na
 scénu oba bratři. Metoděj usedne na židli
 a čte knihu. Konstantin si v koutě klekne
 před ikonou a modlí se. Požehná se a při-
 stoupí k Metodějovi)*

Filozof: Bratře ze všech nejmilejší,

chci ti říct, jak mě to těší,

že mohu s tebou přebývat.

Metoděj: I já jsem tomu velmi rád.

Zde v tichu klášterních zdí

společná modlitba krásně zní.

Filozof *(napřed krátce zanotuje žalm*

Hospodin je můj pastýř):

Halím svou tíseň do zpěvu.

Přijel jsem k tobě na návštěvu

a nechce se mi odtud odejít.

Zas budu muset ve světě žít.

(Zakryje obličej rukama)

Metoděj *(mu ruce sundá):*

Konstantine, můj bratře drahý,

vždyť všechny naše snahy

směřují k plnění vůle Boží.

Přijměme proto vše, co Pán na nás vloží.

Filosof: Souhlasím. Amen.

Má předtucha mě asi klame.

Bůh budiž pochválen,
ať už se, co chce, stane.
(*Vejde Velek a Lešek*)

Velen: Jsme poslové knížete Rostislava,
budiž mu čest a sláva,
jakož i vašemu císaři!
Ať se mu dobře daří,
v mládí i ve stáří.

Lešek (*k Velkovi*):
Neztrácej zbytečně mnoho slov.
Je tu kněz jménem Filozof?

Filozof (*přistoupí blíže*):
To jsem já, odkud jdete?

Velek: Spěcháme za tebou rychlostí ohaře.
Neseme dopis od tvého císaře.

Filozof (*k Metodějovi*):
Už je mi neblaze.
Má předtucha mi šeptá do ucha,
že ztrácíme klášterní klid.
(*Vežme od Leška dopis a čte*)
Ano, ano, musím odejít.
Ale ty, bratře, smíš se mnou jít!
Na Velkou Moravu
hlásat tam Pána Krista.

Metoděj: A je ta zpráva jistá?
(*Prohlíží pečeť na listině*)

Lešek: My jsme jen část velké družiny,
která po dlouhé hodiny,
dny a týdny putovala,
aby císaři s prosbou o slovanské kněze
bohaté dary odevzdala.

Velek: Jako máte hlavní sídlo vladaře Caři-
hrad, my na Moravě máme zas Velehrad.
(*Metoděj a Filozof si něco šeptají*)

Filozof: Už jste něco slyšeli o Kristu, našem
Pánu?

Lešek: Ano, že otvírá ke spáse bránu.
Cizinci, neznalí naší řeči,
marně u kříže klečí.
Leckterý vладыka se již pokřtít dal,
ale pohanskou duši má dál.

Filozof: Víš, co obsahuje tento list?

Lešek a Velek: Neumíme číst.
Filozof: Jaký je váš lid?
Velek: Miluje práci a klid,
v bitvě ho nebolí ramena,
ale neznáme písmena,
proto číst nikdo neumí.

Metoděj: Ovšem, to se rozumí.
Lešek: Copak nám nemůžeš písmena dát?
Vždyť máme po nich přímo hlad.

Filozof: Přijdu s bratrem velice rád
na ten váš krásný Velehrad,
až pro vaše syny rodné
vymyslíme písmo vhodné.

Velek: My dva na Velehrad pospíšíme,
tvůj příslib knížeti vyřídíme.
Naše družina zůstane v Cařihradě,
aby ti byla ku poradě
ve všem, co ještě vědět chceš,
nežli se na Velehrad rozjedeš.
(*Poslové se ukloní a odejdou*)

Filozof: Ta moje předtucha mne neklamala.
Metoděj: Nevěstila nic zlého.
Filozof: Klášterní samotu mi vzala.
Metoděj: Pamatuj, že na zemi nic není tvého.
Ani klášterní samota tu není jistá.

Filozof: Máš pravdu, bratříčku.
Půjdeme hlásat Krista.
To jen tak chvíličku, jak z mraku blesk,
udeřil na mne starý stesk.

Metoděj: Já na ten Velehrad odejdu velmi
rád. Vždyť budem spolu v radostech
i bolu.
(*Oba odejdou*)

Vypravěčka: Na Velké Moravě veliký jásoť
byl, když vítali z dlouhé cesty
dva věrozvěsty.

Vypravěč: Přijeli s družinou moravskou
i byzantskou, v ní mnoho kněží,
spočítat lze je stěží.

Vypravěčka: Vpředu Filozof
v kněžském rouše
řídí krásného bělouše.

- Za ním Metoděj na hnědáku
se podobá lehkému ptáku,
který přilétá se vzácným darem,
s písni a duševním jarem.
- Vypravěč: Když přišla zpráva o jejich příchodu
na velký Velehrad,
kníže Rostislav je přivítal
velmi rád.
- Vejde kníže Rostislav s družinou, ve které
mohou být i dívky, a oba bratři. Dva muži
podají bratřím sůl a chléb.*
- Rostislav: Vítejte, vzácní hosté.
Přijměte pohoštění prosté,
jak je zvykem v naší zemi.
Vítáme vás s lidmi všemi.
Vašimi moudrými hlasy
dojdeme všichni spásy,
proto jsem vás povolal,
aby nás Bůh na milost vzal.
- (Oba bratři se hluboce ukloní, zatímco kníže
mluvil, snědí kousek chleba)*
- Filozof: Přišli jsme ve jménu Pána Ježíše
Krista,
ve kterém je naše spása jistá.
Nechť v této zemi nikdy není svár,
nesem ti, kníže, vzácný dar.
(Podá knížeti skříňku)
- Metoděj: Jsou to ostatky mučedníka,
„svatého papeže“,
jenž v nebi drží otěže
mocné přímlyvy,
za ty, kdo ho vzývají.
- Kníže: A jak ho nazývají?
- Metoděj: Papež Kliment první.
- Filozof: Byl umučen, utopen v Černém moři.
Proto tak láskou hoří
pomáhat všem,
kdo bolest snáší.
- Metoděj: Jeho přímlyva smutek plaší.
*Kníže převezme skříňku a dá ji jednomu
sloužícímu ze své družiny.*
- Filozof *(podá knížeti knihu)*:
Zde, milý kníže Rostislave,
je slovo Boží pravé,
před kterým duše klečí,
je přeloženo do vaší řeči.
- Kníže: Čtení je pro nás těžká věda.
- Filosof: Je k němu přiložena abeceda.
- Kníže *(se dívá na papír s abecedou)*:
Vypadá to jak nožky pavoučí.
- Metoděj: Čtení se mládež brzy naučí.
- Všichni průvodem odejdou, vejdou Vypravěč
a Vypravěčka.*
- Vypravěč: Kníže Rostislav pořádal oslavu,
pozval českého knížete
na Velkou Moravu.
- Vypravěčka: To už Moravané většinou byli
křesťané, sami u stolu hodovali,
pohanům jídlo na zemi podávali.
- Několik hostů sedí u stolu,
několik na zemi.*
- Bořivoj *(ze země povstane)*:
Jsem český kníže Bořivoj
a služebníků mám doma celý roj
a tady, v cizím kraji,
mi jídlo na zem dají.
- Zeman *(také povstane)*:
Seděls nám proto u podnoží,
žes pohan, a my děti Boží.
- Bořivoj: Já však chci křesťanem být,
nevím však, jak to zařídit.
- Zeman: Nastav uši k dobré radě,
pobuď zde na Velehradě,
kněz tě poučí, co je víra
a že křtem hříchy stírá.
- Bořivoj: Mám své vady, mám i klady,
uposlechnu té tvé rady,
chci být také křesťanem,
hned teď půjdu za knězem.
Nevím ale, kde ho vyhledat.
- Zeman: Ukážu ti to rád.

Všichni: Půjdem s tebou, milý kníže,
když tě přivede to k víře.

(Všichni odejdou)

Vypravěč: Jak řekli, tak učinili.

Nevím, jak dlouho byl kníže
na Velehradě.

Vypravěčka: Až mu vyrostly vousy na bradě.

Vypravěč: Děvče, drž ten zobák svůj,
o vážných věcech nežertuj!

Vypravěčka: Tak už se nezlob na mne.

Bořivoj se vrátil do své země.
Slíbil manželce Ludmile,
své paní přemilé,
že ona také bude poučena
a brzy také pokřtěna.

Vypravěč: Metoděj a Filozof úspěšně hlásali
Krista. Měli však i nepřátele, ti měli pro-
lhaná ústa.

Vypravěčka: I v rámci církve se najdou

Jidáši, kteří jsou plni závisti,
úspěchy jiných nesnáší.
Žalovali u papeže,
bludy velké jako věže
prý ti bratři hlásají,
ty své bludy trousíš všude,
žalmy slovansky jen zpívají.

Vypravěč: Putují bratři podruhé do Říma,
papež je přátelsky objímá.

Vypravěčka: Metoděj doposud knězem není,
obdržel od papeže kněžské svěcení.

Vypravěč: Papež se ujistil,
že jejich víra je čistá,
směli dál slovansky hlásat Ježíše Krista.
Z jejich slov září síla
velkého Božího díla.

Vypravěčka: Na hlavě staršího bratra mitra
se skvěje,
papež jmenoval arcibiskupem Metoděje.
Jenže, jenže bohužel,
Filozof v Římě ochořel.
Zatoužil po řeholním šatě,

ať žít, či zemřít, chce svatě.

A nazvali ho Cyrilem.

Vypravěč: Pak už nespátril naši zem.

*Vejdou Cyril a Metoděj, který je už připra-
ven na cestu.*

Cyrl: Buď sbohem, drahý Metoději.

Vidíš, celý se chvěji.

Už se na této zemi nespátríme.

Metoděj: Spátríme se v nebi.

Cyrl: Ano, to víme,

spátríme se v nebeské bráně,
nežili jsem přece planě.

Metoděj: Nebudem spolu lámat chleba,

modli se za mne, bude to třeba,
ať mne nešálí nepřátel řeči klamně.

Cyrl: Budiž ti na cestu anděl dán,

ať se vše stane, jak chce Pán.

Pozdravuj ode mne Moravany.

Dál jim otvírej nebes brány.

Ať tento dobrý lid
může jen v míru žít.

Metoděj: Budu se vracet přes Panonii.

Tam naši věřící také žijí.

Cyrl: Bůh tě doprovázej!

(Žehná Metodějovi, pak poklekne Cyril)

Metoděj: I tobě Bůh požehnej!

*Oba se obejmou a odcházejí. Z druhé strany
přicházejí oba Vypravěči.*

Vypravěč: Jen stručně vám vypovíme,
co o svatých bratřích víme.

Vypravěčka: Návrat Metoděje nebyl hladký.

Když putoval zpátky,
z Panonie byl unesen,
do Řezna v Němcích zavlčen,
tam dán krutě do vězení,
větší zločin nad to není.

Vypravěč: Uplynuly čtyři roky,
nežli vyšel z chladných stěn,
papež učinil příslušné kroky,
Metoděj byl propuštěn.

Vypravěčka: Žil pak mezi Moravany,
než mu zazvonily hrany,

v roce osm set osmdesát pět
řekl naposled několik vět.

Vypravěč: Svolal církevní poradu
a tázal se jich na radu,
zdali má v otcovské něze
Gorazda, schopného kněze,
dát jim místo sebe,
nechť on je dál vede.

Vypravěčka: Na to zvědava jsem,
co zatím bylo s Cyrilem?

Vypravěč: Za únorového večera
odešel Cyril navždy z kláštera,
a to rovnou do nebe.

Vypravěčka: Tam ho už nic nezebe.

Vypravěč: Nebuď prostořeká,
i na tebe smrt čeká.
Bylo to v roce osm set šedesát devět,
kdy směl už Cyril s anděly pět,
Bohu chvály zpívat
a na svatou Pannu se dívat.

Vypravěč: I když Bůh byl na Moravě ctěn,
Gorazd byl s kněžími vyhoštěn,
protože Rostislav byl poražen,
vládl teď synovec Svatopluk.

Vypravěčka: No, to byl darebný kluk,
co ten do toho leze?

Vypravěč: Měl raději německé kněze,
slovanskou bohoslužbu zakázal,
německým kněžím do noty hrál.

Vypravěčka: To Gorazd, ten byl prima,
nešel si stěžovat do Říma,
rozeslal učedníky do různých zemí.
Bratřil se rád se Slovany všemi.
I přinášeli slovo Boží,
cennější než zlaté zboží,
tak pracovali ze všech sil,
jak Metoděj jim kdysi uložil.

Vypravěč: Gorazd byl věrný služebník Páně,
námahou mu šedivěly skráně,
pěkně pěstoval úrodu Boží,
vždyť jednou z ní úcty složí.

Vypravěčka: To vyúčtování už dávno
odevzdal a Bůh mu za ně nebe dal.
Co chcete o tom vědět více,
zeptejte se některého strýce
anebo své tetky,
popřípadě ve škole katechetky.

*Poznámka pro režii: Všichni účinkující vejdou
na jeviště, postaví se do řady, čtyři pone-
sou na tyči nápisy s daty narození a úmrtí
obou bratří.*

První nápis:

Konstantin – Cyril – Filosof
byl narozen r. 827.

Všichni společně:

Bůh budiž veleben.

Druhý nápis:

Konstantin – Cyril – Filosof
zemřel r. 869.

Všichni společně:

Přimlouvej se za nás.

Třetí nápis:

Metoděj – narozen asi roku 816.

Všichni společně:

Přimlouvej se za náš národ.

Čtvrtý nápis:

Metoděj zemřel r. 885.

Všichni společně:

Oslavujme Boha a jeho svaté. Aleluja.

Všichni se ukloní a odejdou.